

ravnatelj Ivana Lapajnet, ki daje navodilo o snovanju in poslovanju slovenskih posojilnic. Cena trdo vezanemu izvodu te izborni pouk za posojilniško poslovanje obsegajoče knjige je 3 K, mehko vezanemu 2 K 40 h, nevezanemu 2 K. Naročnina se pošilja na „Centralno posojilnico slovensko“ v Krškem.

Za snovanje posojilnic daje potrebna navodila in pojasnila drage volje tudi ravnatelj „Zadružne zveze“ v Celju g. Franjo Jošt. Pa tudi naš list bo prinašal navodila, kako se snujejo in vodijo posojilnice.

Vodstvo učiteljske organizacije daje tudi drage volje pojasnila za snovanje in vodstvo posojilnic ter bo pošiljalo tudi večake k ustanovitvam in šlo s svetom in dejanjem na roko vsakemu tovarišu, komur je mar učiteljski napredek in napredek našega ljudstva! Torej, tovariši le med ljudstvo za ljudstvo in za naš stan ter snujte posojilnice križem domovine! Uspeh ne izostane.

(Dalje.)

Slovensko učiteljstvo na Štajerskem, dne 2. februarja t. l. vsi v Gradec!

Na shodu bo razgovor samo o gmot- nem stanju učiteljstva.

Narodna stranka na Štajerskem in šolstvo.

Is poročila tovariša Vekoslava Strmška na ustanovnem shodu „Narodne stranke“.

Že davno je vsestransko priznana resnica: „Kdor ima šolo, ima oblast“. Zaradi tega so se že od nekdaj trudili tudi posamezniki kakor celi stanovi, posebno pa še nekatere političke stranke, da bi dobili šolstvo v svojo oblast in ga tako uredili, kakor bi najbolj prijalo njihovim osebnim in rodovinskim, oziroma stanovskim ali strankarskim koristim. Dolgo časa se je vršil ta boj bolj prikrito pod različnimi pretvezami, šele v novjšem času je stopil v javnost kot tak, in sedaj je že precej navadno, da označi vsaka politička stranka svoje stališče napram šoli. Smelo trdim, da je ta točka v programu vsake političke stranke med najvažnejšimi, če ne najvažnejša. Naravno in potrebno je torej, da tudi naša stranka takoj jasno izreče, kaj misli ukreniti glede šolstva.

Naša narodna stranka je po mojem mnenju in prepričanju združitev vseh še duševno mladih narodnjakov, ki še verujejo v ideale in jih negujejo; narodnjakov, ki verujejo v boljšo bodočnost našega naroda in so pripravljeni zanj žrtvovati svoje duševne, telesne in gmotne sile brez ozira na lastno korist ali škodo. Vsi hočemo delati, vsi narodu pomagati in ga dvigniti, a nihče ne misli iskati pod njenim okriljem osebnega dobička.

V tem oziru smo gotovo najčistejši idealisti in torej tudi lahko in mirno izjavljamo: „Narodna stranka ne bo nikdar izkoriščala šole v strankarske namene“.

Kot stranka samostojno mislečih, svobodoljubnih rodoljubov bo „Narodna stranka“ pač povsod pospeševala splošno naobrazbo, skrbela bo torej tudi vselej, da se šolstvo primerno razvija, popolnuje, a na notranjo uredbo šol, na pouk in učiteljstvo pa ona kot politička stranka ne bo vplivala. Šola ima vzvišeno in pretežno nalogo ter je nje uspeh odvisen od to-

likih činiteljev, da je vsako izkoriščanje te po političkih strankah pravo prokletstvo zanj in za izobrazbo naroda. Šola naj uči vselej resnico, ona naj vzgaja pravicoljubne, poštene, misleče in delavne ljudi. In kakor je resnica samo ena, tako more biti prava šola samo ena. Kakšna pa bodi ta šola, to naj odločujejo v to poklicani šolniki.

Zato bo „Narodna stranka“ delovala na to, da se šolstvo osamosvoji, da se izroči večim šolnikom in odvzame političkim uradnikom in drugim, ki o njem ničesar ne razumejo. Na ta način bi se uredile šole edino po pedagoških načelih, kar je edino pravilno.

Pri vsem tem pa stavi narodna stranka dva glavna pogoja:

1. Vse naše šolstvo mora biti urejeno na narodni podlagi.

2. Ustanoviti se mora toliko in takih šol, da bo mogel vsak Slovenec dobiti svojem stanu potrebno naobrazbo v naših domačih šolah.

V doseg te svrhe se pa morajo zgoditi nekatere važne izpremembe. V prvi vrsti se mora ustanoviti za naše slovenske šole posebna deželna šolska oblast, ki bo vodila in urejevala naše šole, kakor je našim razmeram primerno. Sedaj urejujejo šolstvo po vsi deželi po enem kopitu, ki je pa mnogo bolj prikladno nemškemu delu dežele kakor slovenskemu. Naše šolske knjige so sicer slovenske, a se odlikujejo z jako slabim besedilom in so take, da bi, prevedene v nemščino, čisto lahko služile nemškim šolam. Sedaj se v tem oziru obrača nekaj na bolje, a silno počasi. Dočim smo dobili nove nemške knjige takorekoč na mah, kuhajo naše slovenske čitanke že leta in leta, in še ne vemo, kdaj dobimo vse. — To in marsikaj bi že bilo drugače, ko bi upravljal naše šole posebni deželni šolski svet, v katerem pa bi seveda morali odločevati naši ljudje.

Druga važna zahteva pa je ustanovitev slovenskega učiteljskega na Štajerskem.

Sedaj se izobrazuje učiteljstvo skoraj izključno na nemških učiteljskih, kjer poučujejo slovenščino le po nekaj ur na teden. To je našim šolam na veliko škodo. Ko nastopi slovenski učitelj svojo službo, mora podajati otrokom snov v slovenščini, medtem ko si jo je on prisvojil v nemškem jeziku. Kako težavno je to, ve le tisti, ki je to izkusil. Kolikokrat mora iztikati in iskati po knjigah, da dobi primerne besede, in kako nerodno mu grede iz ust. Nikakor se ni čuditi, če se boje nekateri učitelji napisati par slovenskih vrstic za kak časopis ali za kakšno oblast, ko tečejo nemške besede kot olje izpod peresa. S kakšnim veseljem pa naj poučuje tak učitelj slovensko mladino, kako jo naj uči spisja in kako naj podpira narodno vzgojo?!

Slovensko učiteljske na Štajerskem nam je torej potrebno.

Temelj vsi naobrazbi polaga in ustvarja takozvana ljudska šola. Ona prevzame otroke od staršev, ona jim mora zbujati in razvijati duševne sile, jim mora uriti razne zmožnosti in jim mora podati one nauke, ki so vsakemu človeku potrebno potrebnosti, da postane koristen član človeške družbe. Ljudska šola je veliki večini našega naroda edino izobraževališče in je torej za nas neprecenljive važnosti. Skrbeti moramo torej, da take šole ustanavljajo in popolnujejo povsod, kjer je potrebno, da bo res mogoče vsakomur obiskovati šolo in da ne bodo posamezni razredi prenapolnjeni.

A zahtevali bomo, da prispevata tudi država in dežela k stroškom za šolske stavbe. Ravno stroški za šolske stavbe, ki

jih morajo sedaj zmagovati edino le občine, so krivi, da nimamo ljudskih šol še povsod, kjer jih potrebujemo, in da ni naše ljudstvo bolj vneto za šolo.

Država in dežela sta si pridržali vse zakonodajstvo glede ljudske šole; obiskovanje ljudske šole je ravno tako občna državljanska dolžnost, kakor n. pr. vojaščina, in bilo bi torej tudi edino pravilno, če bi stroške za šolo pokrivali tako, kakor po-krivajo druge državne potrebe.

Kakor za ljudske šole, hoče „Narodna stranka“ skrbeti tudi za meščanske in srednje, pa tudi za obrtne, kmetijske in druge stanovske in strokovne šole.

Sedaj nimamo še nobene slovenske srednje šole, ker sta nam slovensko-nemški spodnji gimnaziji v Celju in Mariboru le v zasmeh. Mi pa hočemo popolne slovenske gimnazije in realke, slovenske meščanske in druge šole, da si bodo mogli naši otroci v svojem maternem jeziku pridobiti potrebno naobrazbo. Le v takih šolah ostanejo naši dečki zvesti sinovi svojega naroda, le iz takih šol se širi prava naobrazba med narodom. Koliko nadbudnih mladeničev nam danes ubijajo in odtujajo nemške srednje šole.

Če sedaj še rečem, da bo zahtevala „Narodna stranka“ tudi slovensko vseučilišče v Ljubljani, je to le naravna posledica zgorajšnjih zahtev. Brez vseučilišča narod ne more obstati, ker ono je najvišja šola, največje ognjišče vse znanosti, odkoder se širijo blagodejni žarki na vse strani. Ono nam izobrazuje profesorje za srednje šole, sodnike, advokate, zdravnike itd. Ako hočejo vsi ti svoje službe vestno izpolnjevati, ako hočejo biti dobri prijatelji naroda in ne le njegovi izžemalci in koristolovci, morajo pač temeljito obvladati naš jezik, oni morajo natančno poznati narodno življenje in navade naroda, kratko: njihova naobrazba mora biti skozinsko narodna. Kdor torej pošteno misli z našim narodom, mora priznati, da mu je slovensko vseučilišče prava življenjska potreba.

(Konec.)

Poziv

udeležencem splošnega učiteljskega shoda v Gradcu
dne 2. februarja t. l.!

P. n. udeleženci, ki se peljejo dne 2. februarja v Gradec iz Celja ali mimo Celja, naj uredijo to tako, da uporabijo vlak, ki gre ob 7. uri 17 minut iz Celja. Oni tovariši in tovarišice pa, ki se že 1. februarja peljejo v Gradec, naj pa 2. februarja ob pol 12. uri predpoldne pričakujejo na graškem južnem kolodvoru svoje sodruštvo. Potem pa skupno vsi na zborovališču!

Vodstvo

„Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“
v Celju.

Pisarna.

XLVII.

Vprašanje:

Dne 14. novembra 1903. sem vložila utok potom c. kr. deželnega šol. sveta v Trstu za Istro proti odloku ravno istega c. kr. dež. šolskega sveta z dne 23. septembra 1903. na naučno ministrstvo. O odloku na ta utok sem bila obveščena po c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kopru z dne 16. oktobra 1903., št. 976, s prilogami A, B, C, D, E in F.

Da pojasnim v nastopnem svoj kritični položaj! V mesecu aprilu 1885. l. sem položila izpit učit. usposobljenja. Prve moje

službe so bile v tržaški okolici, in sicer na Proseku—Kontovelju in v Skednju. Tu sem uživala tudi dve starostni službeni dokladi. Nadalje sem službovala še štiri leta, t. j. od 1894.—1898. istotam. Pred pretekom naslednjih 5 let (za tretjo kvinkvenijo) sem se morala zaradi bolezni odpovedati službi ter jo pretrgati za 9 mesecev. Po preteku tega časa sem nastopila službo v Koprskem okraju na dvorazrednici v Lazaretu. Ker imata Trst in Istra skupno službeno reciprociteto, sem vložila prošnjo na c. kr. okr. šol. svet v Kopru, oziroma na c. kr. deželni šol. svet v Trstu za Istro, da bi se mi pripoznali dotedaj uživani petletnici ter tudi ona leta od 1894.—1898.; ta pa mi prošnjo zavrne, češ, da sem bila iz službe odpuščena. To je isti odlok, proti kateremu sem vložila utok na naučno ministrstvo. Kakor se mora vse uradne dopise poslati potom šol. vodstva na okraj. šol. svet — odtod šele gredo na določeno mesto — vložila sem tudi jaz svoj utok potom šolskega vodstva na c. kr. okraj. šol. svet. A glej!

Isti utok je bil vknjižen pri okraj. šol. svetu v Kopru pod št. 1159, 16./11. 1903. Zahtevala sem čez dlje časa rešitev svojega utoka, nakar dobim odgovor, da mi je ta odbit, ker sem službo pretrgala in ker sem bila iz nje odpuščena. Jaz ne bodi lena — sem pozvedovala o zgodovini in potovanju svojega utoka. Izvedela sem pravo, namreč, da ni bil nikdar na Dunaju; to mi je povedal eden članov istega c. kr. okr. šol. sveta. Isti gospod mi je tudi nasvetoval, naj zahtevam original rešitve v prepis. A kaj mi podeli urad koperskega okr. šol. sveta?! Moja prošnja s popolnoma nedotaknjnim kolekom mi vrne brez vsake druge besede kot: „K. K. Bezirksschulrath in Capodistria. Praes. 16. XI. 1903., Nr. 1159“.

Na opetovano mojo prošnjo za original rešitve je zahteval nadzornik še tisto prošnjo nazaj. Bodi, in poslala sem mu jo! Kaj mi tudi rabi ta prošnja?! Nedotaknjene kolka je pa bilo vendar škoda.

Ker ni bilo ne v Kopru ne v Trstu in ne na ministrstvu pomoči zame, se mi je ponudil neki član c. kr. okr. šol. sveta ter me zagotovil, da on dožene stvar do konca ter mi pribori, kar mi drugi nočejo. Boril se je gospod celih šest mesecev, pa brez uspeha; zakaj po preteku tega časa mi vrne moje dokumente s pripombo, da mi manjka še najglavnejši vir, t. j. potrdilo od tržaške mestne občine, da sem se v resnici sama odpovedala službi. Slušala sem ter si preskrbela tudi to. Isti gospod mi je naročil, naj začnem sedaj vso stvar iznova. Pričela sem, a koj pri višji šol. inštanci — v Kopru namreč — sem zadela ob nepremakljivo steno. Vrne mi moja novo prošnja s pripombo, da sta vso stvar imela že deželni šol. svet in tudi ministrstvo v rokah, tedaj čemu treba novega pisanja? To je tedaj moj službeni boj za že priznane in uživane pravice.

Prosim tedaj pojasnila:

1. Sme li c. kr. okr. šol. svet pridržati v svojem arhivu prošnje učitelja na kako višjo šolsko inštanco?
2. Urad okr. šol. sveta v Kopru trdi, da je moja prošnja bila pri ministrstvu. Če je bila, kar ni mogoče — ali lahko uložim pritožbo na višje sodišče in zahtevam lahko original v pregled, oziroma v prepis?
3. Imam li kaj upanja do zmage? Da se mi priznajo moja službena leta in doklade.
4. Če je kaj upanja, nasvetujte mi kakega v šolskih stvareh večšega odvetnika, ki mu naj izročim vso zadevo!
5. Sme li okr. šol. svet moje prošnje na višje instance vrniti, ne da bi jih poslal na določeno jim mesto? To se je zgodilo pri moji II. prošnji.